

Могилевской области, такая среда позволяет обеспечивать конкурс методических разработок курса «Введение в педагогическую профессию» среди педагогов, работающих в классах педагогической направленности, осуществлять коллективную профессиональную экспертизу методических продуктов и педагогического опыта и др.

Выводы (заключение). Смарт-образование выступает актуальной проблемой педагогической теории и практики в современных условиях развития общества. Трансформационные процессы в педагогическом образовании происходят во многом под влиянием данного концепта. Чтобы обеспечивать современное, эффективное и продуктивное преподавание педагогических дисциплин преподавателю необходимо быть готовым и способным к разработке электронного контента в соответствии с дидактически обоснованной стратегией и методикой преподавания той или иной учебной дисциплины. Наш опыт реализации идей смарт-образования разворачивается в таких направлениях, как организация учебного процесса; организация консультаций для педагогов и их привлечение к процессу подготовки будущих специалистов; работа с учащимися, организация педагогической олимпиады и конкурсов для них с целью мотивации на педагогическую профессию.

Список использованных источников:

1. Анохин, П.К. Узловые вопросы теории функциональной системы / П.К. Анохин. – М. : Наука, 1980. – 196 с.
2. Глухов, В.В. Смарт-образование как инструмент повышения качества профессиональной подготовки / В.В. Глухов, Н.О. Васецкая // Вопросы методики преподавания в вузе. – 2017. – Т.6. – № 21. – С. 8 – 17.
3. Данченко, Л. А. Smart-обучение: основные принципы организации учебного процесса / Л. А. Данченко, П. Ю. Невоструев // Открытое образование. – 2014. – №1. – С. 70 – 74.
4. Днепровская, Н.В. Понятийные основы концепции смарт-образования / Н.В. Днепровская, Е.А. Янковская, И.В. Шевцова // Открытое образование. – 2015. – №6. – С. 43 – 51.
5. Коннова, З.И. Общедидактические особенности обучения иностранному языку для академических и научных целей в условиях Смарт-образования / З.И. Коннова, О.Д. Гладкова // Известия Тульского государственного университета. Педагогика. – 2017. – №1. – С.88 – 96.
6. Ломаско, П. С. Основополагающие принципы формирования профессиональной ИКТ-компетентности педагогических кадров в условиях смарт-образования / П.С. Ломаско, А.Л.Симонова // Вестник ТГПУ. – 2015. – №7(160). – С.78 – 84.
7. Мироненко, Е.С. Проблемы и перспективы реализации идей смарт-образования при обучении экономическим дисциплинам / Е.С. Мироненко // Вестник педагогических инноваций. – 2017. – № 4 (48). – С.81 – 92.
8. Тихомиров, В.П. Мир на пути SmartEducation: новые возможности для развития / В.П. Тихомиров // Открытое образование. – 2011. – №3. – С. 22 – 28.
9. Strauss, W Generations: the history of America's future, 1584 to 2069 / W. Strauss, N. Howe. – New York : William Morrow and company Inc., 1991. – 538 p.

УДК 378. 016:[373.2:811.161.3]

**ПАДРЫХТОЎКА СТУДЭНТАЎ ДА ФАРМІРАВАННЯ Ё ДЗЯЦЕЙ
ДАШКОЛЬНАГА ЁЗРОСТУ КАШТОЎНАСНАГА СТАЎЛЕННЯ
ДА НАЦЫЯНАЛЬнай МОВЫ І КУЛЬТУРЫ**

Н.С. Старжинская

Мінск, УА “БДПУ імя Максіма Танка”

(e-mail: Natashast1@yahoo.com)

Ключавыя словы: прафесійная гатоўнасць настаўніка, прафесійная кампетэнтнасць педагога, дзяці дашкольнага ўзросту, нацыянальная мовы культура

У артыкуле разглядаюцца сучаснае ўсведамленне мэты развіцця маўлення і культуры маўленчых зносін дашкольнікаў, паняцце прафесійнай кампетэнтнасці, патэнцыял курса “Развіццё беларускага

маўлення дзяцей дашкольнага ўзросту” для фарміравання прафесійнай кампетэнтнасці будучага педагога ў галіне metodyki развіцця беларускага маўлення і азнаёмлення з нацыянальнай культурай дзяцей дашкольнага ўзросту.

PREPARATION OF STUDENTS FOR THE FORMATION
OF PRE-SCHOOL CHILDREN'S VALUE ATTITUDE TO THE NATIONAL LANGUAGE AND CULTURE
N.S. Starzgynskaya
Minsk, BSPU

Key words: professional readiness of the teacher, professional competence of the teacher, children of pre-school age, national language culture

Summary. The article deals with the modern understanding of the purpose of speech development and culture of speech communication of preschool children, the concept of professional competence, the potential of the course “Development of the Belarusian speech of preschool children” for the formation of professional competence of the future teacher in the field of methods of development of Belarusian speech and familiarization with the national culture of preschool children.

У якасці галоўнай мэты сучаснай культурна-гістарычнай парадыгмы адукацыі выступае фарміраванне грамадзянскай, творчай асобы, здольнай да культурнага тварэння, развіцця і выхавання дзіцяці як чалавека культуры. Менавіта чалавек з’яўляецца галоўнай культурнай каштоўнасцю, дзеля якой ажыццяўляецца развіццё грамадства. Зместам адукацыі у сучаснай адукацыйнай парадыгме на ўсіх яе ўзроўнях з’яўляецца культура як спрэсаваны вопыт тысячагоддзяў, што ўключае ў сябе культуру паводзін, зносін, пачуццяў, мыслення і практычнай канструктыўнай дзейнасці.

Спецыфічным і ўніверсальным сродкам аб’ектывацыі зместу як індывідуальнай свядомасці, так і культурнай традыцыі з’яўляецца мова. Мова выступае і як складнік культуры, і як яе прылада. Родная мова валодае асаблівым культуратворчым патэнцыялам, стварае ўмовы для асобнага развіцця, духоўна-маральнага ўдасканалення дзяцей і педагогаў. У гэтым праяўляецца ўнікальнасць мовы як базіснага элемента культуры.

Сучаснае ўсведамленне мэты развіцця маўлення і культуры маўленчых зносін дашкольнікаў не абмяжоўваецца рамкамі развіцця ў дзяцей уменняў практычнага валодання мовай у той або іншай ступені. Навучанне мове ў кантэксце культуры мае на ўвазе і фарміраванне ў дзяцей каштоўнасцей адносінаў да мовы як першаэлемента культуры, што прадугледжвае засваенне дзецьмі культурнай спадчыны роднага і іншых народаў, усведамленне роднай мовы як крыніцы народнай мудрасці, шанавання звычаяў, традыцый і духоўных імненняў народа [3].

Працэс развіцця маўлення і культуры маўленчых зносін уяўляе сабой двухбаковы працэс узаемадзеяння і супрацоўніцтва яго суб’ектаў (педагога і яго выхаванцаў), што служыць падмуркам асобнага развіцця дзяцей. Адсюль становіцца відавочнай неабходнасць падрыхтоўкі будучых педагогаў дашкольнай адукацыі да фарміравання ў дзяцей дашкольнага ўзросту каштоўнаснага стаўлення ды нацыянальнай мовы і культуры.

Агульнапрынятае паняцце «прафесійная гатоўнасць настаўніка» падзяляецца на шэраг складнікаў: сацыяльную, агульнакультурную, філасофска-метадалагічную, псіхалагічную (веданне псіхалогіі і ўменне прымяняць гэтыя веды на практыцы) агульнапедагагічную, прадметна-спецыфічную і метадычную гатоўнасць. Гатоўнасць студэнта (будучага педагога) як прафесійна важная якасць асобы, па сцвярдженні М. І. Дз’ячэнка і Л. А. Кандыбовіча, «ўключае ў сябе ва ўстойлівым адзінстве наступныя кампаненты; матывацыйны (станоўчае стаўленне да прафесіі, цікавасць да яе і іншыя дэталі ўстойлівыя прафесійныя матывы); арыентацыйны (веды і ўяўленні аб асаблівасцях і ўмовах прафесійнай дзейнасці, яе патрабаванні да асобы); аперацыйна-метадны (валоданне спосабамі і прыёмамі прафесійнай дзейнасці, неабходнымі ведамі, навыкамі, уменнямі, працэсамі аналізу, сінтэзу, параўнання, абагульнення і інш.); вольны (самакантроль, уменне кіраваць дзеяннямі, з якіх складаецца выкананне працоўных абавязкаў); ацэначны (са-

маацэнка сваёй прафесійнай дзейнасці і адпаведнасці працэсу вырашэння прафесійных задач аптымальным працоўным ўзорам)» [2, 337].

«Гатоўнасць, – пішуць тыя ж аўтары, – можа выступаць і ў выглядзе псіхічнага стану», які яны характарызуюць як «настрой», актуалізацыю і прыстасаванне магчымасцяў асобы для паспяховых дзеянняў, як унутраную настроенасць на пэўныя паводзіны пры выкананні навучальных і працоўных задач, ўстаноўку на актыўныя і мэтазгодныя дзеянні [2, 337–338].

Апошнім часам ўсё часцей выкарыстоўваецца тэрмін “Прафесійная кампетэнтнасць” – здольнасць да прафесіянальнай дзейнасці “з веданнем справы”. Прафесійная кампетэнтнасць педагога ўключае спецыяльную гатоўнасць, што прадстаўлена кваліфікацыяй і функцыянальнай пісьменнасцю чалавека, асобаснай кампетэнтнасцю, сацыяльнай функцыянальнай пісьменнасцю; кваліфікацыю ў дзейнасці, рэфлексійную надбудову “над дзейнасцю”; арганізацыйна-дзейнасную кампетэнтнасць, здольнасць павышаць эфектыўнасць педагогічнай дзейнасці на аснове вынікаў яе рэфлексійнага аналізу [1, 221]. Такім чынам, прафесійная кампетэнтнасць – гэта вынік падрыхтоўкі студэнта на аснове кампетэнтнаснага падыходу.

Структура прафесійнай кампетэнтнасці педагога прадстаўлена трыма ўзаемасвязанымі кампанентамі: кагнітыўным, дзейнасным, прафесійна-асобасным. У іх аб’яднаных каштоўнасці зместу, працэсу і выніку педагогічнай дзейнасці.

Кагнітыўны кампанент адлюстроўвае валоданне студэнтам тэатэтычнымі асновамі метадык дашкольнай адукацыі. Дзейнасны кампанент пабудаваны на авалоданні будучым педагогічным работнікам навыкамі прымянення адтыманых ведаў і ўменняў у практычнай дзейнасці. Прафесійна-асобасны кампанент забяспечвае фарміраванне маральна-псіхалагічнай гатоўнасці будучых спецыялістаў да прафесійнай дзейнасці і адлюстроўвае ступень сфарміраванасці каштоўнасных арыентацый студэнта да дадзенага віду дзейнасці.

Выяўленне фактычнай гатоўнасці будучых спецыялістаў дашкольнага профілю да ажыццяўлення дзейнасці па фарміраванню ў дзяцей дашкольнага ўзросту каштоўнасных адносін да нацыянальнай мовы і нацыянальнай культуры ажыццяўлялася на базе факультэта дашкольнай адукацыі БДПУ імя М. Танка. У эксперыменце прынялі ўдзел 87 студэнтаў чацвёртага курса названага факультэта.

Канстатуючую эксперымент засноўваўся на комплекснай метадыцы, якая ахоплівала: анкетаванне студэнтаў; педагогічнае назіранне за вучэбнай дзейнасцю; гутаркі з удзельнікамі педагогічнага працэсу.

Дыягнастычнае даследаванне па вызначэнні ўзроўню гатоўнасці студэнтаў да фарміравання ў дзяцей дашкольнага ўзросту каштоўнасных адносін да нацыянальнай мовы і нацыянальнай культуры праводзілася ў некалькіх накірунках: выяўленне ўзроўню ведаў студэнтамі лінгвакультурзнаўчага матэрыялу: твораў для дзяцей дашкольнага ўзросту (казак, паданняў, легенд, святаў, прыказак і прымавак, а таксама выказванняў аб Беларусі і беларускай мове выбітных дзеячаў культуры); ведаў нацыянальна маркіраваных адзінак беларускай мовы (слоў, якія абазначаюць рэаліі духоўнай і матэрыяльнай культуры беларусаў; устойлівых параўнанняў, фразеалагізмаў, сімвалаў); вызначэнне адносін да працэсу этнакультурнага выхавання дзяцей дашкольнага ўзросту і ўзроўню сфарміраванасці этнакультурных уменняў.

Адказы на пытанні ацэньваліся па чатырохбальнай сістэме адзнак. Балы за адказы на ўсе пытанні сумавалі, і знаходзілася сярэдняя арыфметычная ацэнка лінгвакультурнаўчых кампетэнцый студэнта. Падчас гутарак з навучэнцамі кідалася ў вочы недасканаласць валодання студэнтамі беларускай мовай, шырока распаўсюджаная інтэрферэнцыя – змешванне рускага і беларускага маўлення. Гэта, на наш погляд, прадвызначала і наступныя невысокія вынікі канстатуючага даследавання: веды і ўяўленні

студэнтаў па названых вышэй накірунках ў 26,4% выпадках можна аднесці да сярняга ўзроўню, 17,2% – да нізкага, 56,4% – да вельмі нізкага.

Адной з найбольш дзейнасных дысцыплін, сродкамі якой здзяйсняецца падрыхтоўка студэнтаў факультэта дашкольнай адукацыі да фарміравання ў дзяцей каштоўнаснага стаўлення да нацыянальнай мовы і культуры, з’яўляецца, на наш погляд, курс “Развіццё беларускага маўлення дзяцей дашкольнага ўзросту” – вучэбная дысцыпліна, якая змяшчае сістэматызаваныя навуковыя веды пра развіццё маўлення і беларускамоўных зносін дзяцей дашкольнага ўзросту ва ўмовах блізкароднаснага білінгвізму.

Мэта выкладання і вывучэння названай вучэбнай дысцыпліны – фарміраванне прафесійнай кампетэнтнасці будучага педагога ў галіне метадыкі развіцця беларускага маўлення дзяцей дашкольнага ўзросту ў сітуацыі блізкароднаснага білінгвізму; фарміраванне падрыхтаванасці студэнтаў да арганізацыйна-кіраўніцкай, навукова-метадычнай дзейнасці ў галіне маўленчага развіцця дзяцей дашкольнага ўзросту ў сітуацыі блізкароднаснага білінгвізму.

Задачы вывучэння вучэбнай дысцыпліны заключаюцца ў набыцці студэнтамі акадэмічных кампетэнцый, аснову якіх складае здольнасць да самастойнага пошуку вучэбна-інфармацыйных рэсурсаў, авалодванне метадамі набыцця і асэнсавання ведаў: асноўных паняццяў (білінгвальная адукацыя, білінгвальнае навучанне, білінгвальнае выхаванне) і асаблівасцей білінгвальнай дашкольнай адукацыі ў Беларусі; *ролі беларускай мовы як аднаго з фундаментальных і універсальных аспектаў нацыянальнай культуры*; *ролі нацыянальнай мовы ў псіхічным развіцці дзіцяці*; працэсу беларускамоўнага развіцця дзяцей дашкольнага ўзросту як сродку інкультурацыі; механізмаў авалодання роднай і другой мовамі, асаблівасцей руска-беларускага двухмоўя дашкольнікаў; аб працэсе развіцця маўлення і маўленчых зносін дзяцей ў сітуацыі блізкароднаснага руска-беларускага білінгвізму; спецыфікі зместу і метадаў дашкольнай дыдактыкі.

Задачы выкладання вучэбнай дысцыпліны складаюцца з фарміравання ў студэнтаў сацыяльна-асобасных і прафесійных кампетэнцый, аснова якіх заключаецца ў ведах і ўжыванні:

- сучасных канцэпцый і тэхналогій навучання другой мове, развіцця беларускага маўлення і навучання нацыянальнай роднай мове дзяцей дашкольнага ўзросту ў сітуацыі блізкароднаснага руска-беларускага білінгвізму;
- дыягностыкі, праектавання і канструявання працэсу развіцця беларускага маўлення дзяцей дашкольнага ўзросту ў сітуацыі блізкароднаснага двухмоўя;
- эфектыўных метадаў і прыёмаў развіцця беларускага маўлення дзяцей дашкольнага ўзросту.

У першых чатырох тэмах курса раскрываюцца тэарэтычныя асновы развіцця беларускага маўлення і навучання беларускай мове рускамоўных дашкольнікаў у сітуацыі блізкароднаснага білінгвізму. Асабліва ўвага надаецца канцэптуальным асновам беларускамоўнага развіцця рускамоўных дашкольнікаў.

Наступныя тэмы можна разглядаць як тэарэтыка-метадычныя. У кожнай з іх пытанні метадыкі развіцця беларускага маўлення і навучання беларускай мове цесна звязаны з данымі аб асаблівасцях развіцця маўлення дзяцей на першай засвоенай мове (рускай), параўнальным матэрыялам па беларускай і рускай лексіцы, граматыцы, фанетыцы. Як раз падчас вывучэння гэтых тэм студэнты вучацца адбіраць мастацкія творы, на аснове якіх адбываецца азнаямленне дзяцей з культурным вопытам народа, галоўнае – самі глыбей знаёмяцца з такімі творами; падбіраюць прыдатныя для дзяцей дашкольнага ўзросту выказванні пра Беларусь і беларускую мову. Шмат увагі надаецца азнаямленню будучых выхавальнікаў з нацыянальна маркіраванымі адзінкамі беларускай мовы, асабліва тымі, што сустракаюцца ў названых вышэй творах.

Спецыфічнае месца займае тэма, звязаная з выкарыстаннем народнай педагогікі ў развіцці маўлення дзяцей, азнаямленнем іх з нацыянальнымі традыцыямі і культурай беларускага народа. Тут разглядаецца метадыка азнаямлення дзяцей дашкольнага ўзросту з беларускім фальклорам, народнымі гульнямі, народнай цацкай, прадметамі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, правядзення беларускіх народных свят. Студэнты ў першую чаргу самі знаёмяцца са звычаямі беларускага народа, вучацца ўжываць да месца ў выхаваўчым працэсе малыя формы фальклору. У ходзе работы студэнты рыхтуюць канспекты заняткаў як непасрэдна па развіцці маўлення, так і па азнаямленні дзяцей з гісторыяй Беларусі, сімваламі Беларусі, яе выбітнымі мясцінамі, народныя празднікі, людзьмі, якія праалавілі Беларусь, народнымі рамёствамі і мастацтвам, беларускай народнай творчасцю, распрацоўваюць сцэнарыя свят, літаратурных ранішнікаў. Гэта спрыяе ўзмацненню практыка-арыентаванай накіраванасці прафесійнай падрыхтоўкі спецыялістаў.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Белорусская педагогическая энциклопедия : в 2 т. – Минск, 2015. – Том 2. Н – Я. – 725 с.
2. Дьяченко, М. И. Психология высшей школы / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – М.: Просвещение, 1981.-383 с.
3. Старжинская, Н. С. Сучасныя падыходы да нацыянальна-моўнай адукацыі дзяцей дашкольнага ўзросту / Н. С. Старжинская // Пралеска. – 2016. -- № 10. – С. 3 – 8.

УДК 378.14

**ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА
БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ К РАБОТЕ
В ПОЛИКУЛЬТУРНОМ СОЦИУМЕ: ЭТНОПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ**

С.Г. Туболец

Витебск, ВГУ имени П.М. Машерова

(e-mail: svetla237@rambler.ru)

Ключевые слова: профессиональная подготовка, социальные педагоги, студенты, поликультурный социум, этнопедагогический аспект.

В статье рассматривается этнопедагогический аспект профессиональной подготовки будущих социальных педагогов к работе в поликультурном социуме.

**PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE SOCIAL TEACHERS TO WORK
IN THE POLY CULTURAL SOCIUM: ETHNOPEDAGOGICAL ASPECT**

S.G. Tubolets,

Vitebsk, VSU them. P.M. Masherov

(e-mail: svetla237@rambler.ru)

Key words: vocational training, social pedagogues, students, multicultural society, ethno-pedagogical aspect.

Summary. The ethnopedagogical aspect of vocational training of future social pedagogues for work in a multicultural society is considered in the article.

Различие культур и ценностных ориентаций в жизни людей, особенно поколений последнего десятилетия, привело к тому, что их возможно рассматривать как представителей разных культурных сообществ. К сожалению, в жизнь молодого поколения всё с большей и большей силой входят ценности потребления, гедонизма, индивидуализма. Активное привлечение массовой культуры в жизнь общества сказывается на образовательном и воспитательном процессе учреждений образования, а также позволяет предоставить широкий выбор образовательной политики, соответствующей этнопсихологическому и этнокультурному менталитету народа. Наше вхождение в глобальную мировую поликультурную